

САМООСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ

Левченко Фессалоніка Григорівна

к. пед.н., доцент

Інститут педагогіки НАПН України

м. Київ, Україна

Вступ. Сьогодні все більшої актуальності набуває компетентісний підхід у відповідності до якого: пріоритетними виступають позапредметні, особистісно значущі знання і вміння над предметними знаннями, а досвід засвідчує, що найбільш соціально адаптованими виявилися індивіди, що володіють не сумою академічних знань, а сукупністю особистісних якостей: ініціативності, підприємливості, творчого підходу до справи, вміння приймати самостійні рішення.

У цьому контексті відповідний підхід зміщує акцент з процесу накопичення, визначеного у відповідних освітніх документах, знань, умінь та навичок майбутніх фахівців у площину формування і розвитку здатності діяти, творчо застосовувати набуті знання та досвід в різних ситуаціях. Цей розвиток спрямовує вчителя до радикального перегляду його професійної діяльності в напрямку переміщення акценту з інформаційної на організаційно-управлінську площину.

Мета роботи: на основі вивчення форм самоосвітньої підготовки вчителя виокремити ті з них, що набувають найбільшої ефективності до формування ключових компетентностей учнів.

Матеріали і методи роботи. Добору матеріалів і досягненню мети дослідження сприяло використання таких методів: теоретичні (аналіз, синтез, узагальнення отриманої інформації), щоб визначити форми самоосвітньої підготовки в умовах реалізації компетентісно орієнтованого навчання; емпіричні (власні спостереження за освітнім процесом).

Результати і обговорення. Для більшості вчителів реалізація компетентісного підходу в освітній процес закладів загальної середньої освіти є інноваційним, адже за старої системи освіти увага приділялася формуванню знань, умінь і навичок.

Саме ці чинники спонукають змістити акценти у самоосвітній підготовці вчителя. Для початку розглянемо що таке самоосвіта. Різні джерела по-різному підходять до означення зазначеного терміну. Нам найбільше імпонує визначення, як от: самоосвіта – це безперервний процес саморозвитку та самовдосконалення педагогів [1].

Самоосвіта вчителя це ціла система, що представлена такими елементами, як самооблік, самооцінка, самовизначення, самоорганізація, самореалізація, самокритичність, самоконтроль, саморозвиток.

З метою ефективного здійснення самопідготовки педагогів у час, коли ефективно застосовується у освітньому процесі закладів загальної середньої освіти компетентісно орієнтований підхід, пропонуємо використовувати науково-методичне забезпечення.

Під науково-методичним забезпеченням підготовки вчителя розуміємо створення умов для формування творчої особистості педагога і підтримки професійної форми його діяльності. Забезпечення цих умов сприяє розвитку у вчителя педагогічної системи, в якій він виявляє себе помічником дослідницької діяльності учнів, а також виробленню педагогічної техніки як помічника у творчій діяльності учнів, спрямованої на послідовне досягнення її творчої продуктивності.

Найбільш поширеними формами роботи з вчителями є вправи для самопідготовки, тренінги, творчі індивідуальні і групові завдання, практикуми, семінари тощо.

Щоб виявити ефективні форми роботи з вчителями в умовах компетентісно орієнтованої освіти було проведене дослідження, результати якого показали, що професійний саморозвиток посів перше місце серед

індивідуальних форм самоосвітньої підготовки, а мережеві педагогічні спільноти серед групових.

Розглядаючи професійний саморозвиток, як ефективну індивідуальну форму самоосвітньої підготовки, зазначимо, що професійний саморозвиток і самовиховання – це свідомо діяльність, спрямована на вдосконалення своєї особистості відповідно до вимог професії до людини [3].

Сутність професійного саморозвитку педагога базується на двох підходах. Перший пов'язаний з саморозвитком самої особистості педагога, другий – зі статусом цього педагога в тій чи іншій системі професійної діяльності. Загальним для того і іншого підходу є, те що індивідуальні здібності певної людини і соціальне середовище, в якому вона перебуває взаємопов'язані, що процес саморозвитку має свої етапи, що особистісний розвиток залежить від професійного.

Основними компонентами професійного саморозвитку вважаються: самопізнання себе з професійної точки зору, постійне самовизначення, розвиток професійних навичок, самопроекування, створення певної стратегії для зростання з професійної точки зору своєї діяльності, самоорганізація і самоврядування [1].

Найпоширенішими формами роботи з професійного саморозвитку педагога є: робота над єдиною методичною темою, над темою тимчасових творчих груп, використання програмно-цільового і проектного підходів, постійнодіючі семінари, педагогічні ради.

Сьогодні великою популярністю користуються вправи для саморозвитку, а саме: «Чарівний глечик», «Оплески», «Крок до успіху», «Поле вражень». Такі вправи включають до програм тренінгів з професійного зростання, бо використання даних вправ дає можливість виявити сильні і слабкі сторони професійного саморозвитку вчителя, сприяють формуванню професійних якостей, зокрема, в умовах реалізації компетентісного підходу у закладах загальної середньої освіти. А також перевірити яким чином вчителі засвоїли нові прийоми, форми, методи, методики роботи із учнями.

Розкриваючи таку форму самоосвітньої підготовки, як мережеві педагогічні спільноти, варто зазначити, що віртуальні об'єднання за професійною ознакою, контент спілкування яких пов'язаний із фаховими питаннями або спільною продуктивною професійною діяльністю в мережі, дістали назву як мережеві професійні спільноти [2].

Метою спілкування може бути обговорення професійних проблем, інформаційно-методична підтримка, створення бази навчально-методичних ресурсів, поширення перспективного педагогічного досвіду тощо. Головними умовами взаємодії учасників мережевої педагогічної спільноти є наявність організаційної структури, яка забезпечує можливість спілкування в мережі, та мотивація діяльності.

Мережеві спільноти використовують різні форми роботи: навчальні семінари; віртуальні конференції; конкурси, акції; «майстерні» або майстер-класи; опитування, обговорення в чаті; фестиваль проектів; створення сайтів, тощо.

Використання таких ресурсів і можливостей дозволяє кожному учаснику мережевих професійних співтовариств вибрати власну траєкторію професійного зростання. Для самоосвіти педагога дуже важливо спілкування з колегами. Мережеве співтовариство вчителів дає змогу у зручний час, маючи доступ до Інтернету, спілкуватися зі своїми колегами і однодумцями, що сприяє підвищенню рівня професійної культури.

Висновки. Отже, проведене дослідження дає підстави для висновків про те, що саморозвиток педагога є основною рушійною силою особистісного і професійного розвитку, що сприяє формуванню власного стилю в професійній діяльності, який базується на загальноприйнятих дидактичних засадах і відповідає сучасним тенденціям у сфері освіти, що допомагає осмислено зрозуміти свою сутність в професії, самовдосконаленню і становленню професіонала, а також ефективності розвитку мережевих педагогічних спільнот.

Список літератури:

1. Жорова І.Я., Кузьмич Т.О., Назаренко Л.М. Самоосвіта педагога як умова підвищення його професійної компетентності: методичні рекомендації. Херсон. РПО, 2012. 80 с.
2. Осадчий В. В. Мережеві педагогічні співтовариства як засіб удосконалення професійної підготовки вчителів. Інформаційні технології і засоби навчання. 2010. 4(18), С. 60-67.
3. Смолюк А. І. Теоретичний аналіз проблеми професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи. Педагогічний часопис Волині. 2016. 2(3). С. 40–47.